

Πνευματικά δικαιώματα, πνευματική ιδιοκτησία και ΑΕΠΙ - Που τελειώνει η λογική κι από που ξεκινά ο παραλογισμός;

«ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική ή κατά παράφραση ή διασκευή απόδοση του περιεχομένου του παρόντος web site με οποιονδήποτε τρόπο, ηλεκτρονικό, μηχανικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη. Νόμος 2121/1993 και κανόνες Διεθνούς Δικαίου που ισχύουν στην Ελλάδα».

Σε πόσες ιστοσελίδες δεν υπάρχει άραγε, αυτή η σημείωση-προειδοποίηση, που λειτουργεί ως «μπαμπούλας» στους επίδοξους αντιγραφείς; Πάντα είχα όμως μερικές απορίες σε σχέση με αυτού του είδους τις απαγορεύσεις:

1. Από τη στιγμή, που υπάρχει για τον οποιοδήποτε χρήστη το δικαίωμα της «εύλογης χρήσης» (fair use, δηλαδή ελεύθερη χρήση αποσπάσματος οποιουδήποτε έργου, χωρίς να απαιτείται άδεια), ποιος ο λόγος ύπαρξης της λέξης «μερική», μέσα στην απαγόρευση;
2. Γιατί απαγορεύεται η «αναπαραγωγή», όταν η αγορά οποιασδήποτε συσκευής που χρησιμοποιείται γι' αυτόν τον σκοπό, περιέχει ειδικό τέλος στην τιμή πώλησης που αποδίδεται στους δημιουργούς;
3. Αφελής ίσως η απορία, αλλά γιατί απαγορεύεται η αναδημοσίευση μια είδησης; Αποτελεί πνευματικό περιουσιακό στοιχείο και αυτή; Ποινικοποιείται δηλαδή η διάδοση της πληροφορίας;
4. Πως νομιμοποιείται κάποιος «εκδότης» να κάνει τέτοιου είδους απαγορεύσεις, όταν το αντικείμενο που θέτει προς απαγόρευση, δεν είναι δικό του; Π.χ. Μπορεί ένα φόρουμ να έχει τέτοιου είδους απαγόρευση, όταν το όποιο περιεχόμενό του, προκύπτει από την συμμετοχή ανεξάρτητων και ανώνυμων χρηστών; Ένα άλλο παράδειγμα: Σε κάποια ιστοσελίδα, κάποιος είχε δημοσιευμένη μια σπάνια φωτογραφία που τραβήχτηκε 80 χρόνια πριν. Απαγορεύει λοιπόν την αναδημοσίευση και βάζει φαρδιά πλατιά τη στάμπα του πάνω της. Όπα ρε μεγάλε! από που κι ως που απαγορεύεις; εσύ την τράβηξες; αλλά κι εσύ να την τράβηξες (που σημαίνει ότι είσαι αιωνόβιος), ποιος σου είπε ότι εξακολουθείς να έχεις

δικαιώματα σ' αυτή μετά από 80 χρόνια; Θέλετε κι ένα παράδειγμα και από τον χώρο της τηλεόρασης; Πόσες εκπομπές υπάρχουν σήμερα που η θεματολογία τους στηρίζεται σε υλικό που υπάρχει ελεύθερο και δωρεάν στο διαδίκτυο (π.χ. βίντεο); Κι όμως έχουν το θράσος και βάζουν από κάτω φαρδιά πλατιά και τη λέξη «Copyright».

5. Ποιον σκοπό ακριβώς εξυπηρετεί η «άδεια του εκδότη» στο διαδίκτυο; Μήπως στην ικανοποίηση του εγώ;

Οι απορίες είναι περισσότερες, αλλά σταματώ εδώ με μια άλλη απορία: Τι πρακτική εφαρμογή μπορεί να έχουν αυτού του είδους οι απαγορεύσεις και ειδικά στο διαδίκτυο; Ο κυβερνοχώρος είναι όπως ο χώρος έξω από το σπίτι μας, Δηλαδή, ουσιαστικά δημόσιος. Είναι σαν να βγαίνει δηλαδή κάποιος στο μπαλκόνι του, να ανακοινώνει κάτι στη γειτονιά και μετά να απαιτεί να μην διαδοθεί γιατί είναι προσωπικό του θέμα. Ε αφού είναι προσωπικό σου θέμα άνθρωπέ μου, μην το βγάζεις στο μπαλκόνι σου τότε. Μείνε μέσα και συζήτησέ το με τον εαυτό σου.

Εντάξει, δεν λέμε, ο κάθε δημιουργός έχει δικαίωμα να προστατεύει το προϊόν του και να αξιώνει και κάποιο τίμημα (και βεβαίως και την ηθική ανταμοιβή), αλλά μήπως η υπερβολή πλέον έχει χτυπήσει κόκκινο;

Α.Ε.Π.Ι. (Ανώνυμη Εταιρεία Προστασίας Πνευματικής Ιδιοκτησίας). Άλλη πονεμένη ιστορία αυτή, για την οποία τόσα χρόνια, έναν καλό λόγο δεν έχω ακούσει. Υπάρχει η γενική αίσθηση (και μάλλον όχι άδικα), ότι η εν λόγω ιδιωτική εταιρεία (που υποτίθεται προστατεύει τα δικαιώματα των μελών της) ασυδοτεί ασύστολα, με την κάλυψη του κράτους. Μου είχε ήδη προκαλέσει αλγεινή εντύπωση, με ένα περιστατικό που είχε υποπέσει λίγα χρόνια πριν στην αντίληψή μου, όταν ζητούσε από ένα ελληνικό μουσικό φόρουμ 0.40 € για κάθε επισκέπτη, κάθε στίχου που είχε δημοσιευμένο! (διαβάστε εδώ το σκηνικό, για να καταλάβετε για τι παραλογισμό μιλάμε). Τα «τσακάλια» της ΑΕΠΙ όμως δεν περιορίζονται στο διαδίκτυο. Έτσι, εκεί που το κράτος είναι απών, η ΑΕΠΙ είναι παρούσα και τα πνευματικά δικαιώματα μιας τηλεόρασης του καφενείου ενός ακριτικού χωριού 30 γερόντων, ισοδυναμούν με το ταπεινό ποσό των 1200 €. Η ασυδοσία και η αδιαφανείς μέθοδοι της ΑΕΠΙ, φαίνεται πάντως δεν περνά απαρατήρητη, ούτε από τα ίδια τα μέλη της, τα οποία την έχουν καταγγείλει και έχει καταδικαστεί. Πέραν αυτών, εξακολουθώ ακόμη και μέχρι σήμερα, να μην καταλαβαίνω γιατί ένας καφετζής π.χ. θα πρέπει να πληρώνει την εν λόγω εταιρεία επειδή ανοίγει την τηλεόραση στο καφενείο του και για την οποία πληρώνει ήδη φόρο μέσω της ΔΕΗ. Για ποιον λόγο θα πρέπει να την πληρώνει κάποιος που ακούει ξένη μουσική, η

οποία ενδεχομένως δεν εμπίπτει στην «δικαιοδοσία» της, ή όταν ακούει κλασική και παραδοσιακή μουσική που δεν έχει κάποιος πνευματικά δικαιώματα πάνω τους. Εκτός αυτού, πως μπορεί να γνωρίζει κάποιος, ποιων ακριβώς τα δικαιώματα διαχειρίζεται η ΑΕΠΙ; Αλλά ακόμα και οι καλλιτέχνες, όταν ερμηνεύουν κάτι το οποίο δεν περιβάλλεται από πνευματικά δικαιώματα, πως γίνεται να εγείρουν αξιώσεις για κάτι που εκμεταλλεύονται και δεν τους ανήκει;

Τέλος σε σχέση με την ΑΕΠΙ, δεν το κρύβω ότι το ακόλουθο απόσπασμα από το ερωτηματολόγιό της μου έκανε εντύπωση:

Ερώτηση: Στο κατάστημα μου τραγουδάω μόνος μου. Χρειάζεται να πάρω άδεια από την ΑΕΠΙ;

Απάντηση: Τα μουσικά έργα που τραγουδάτε έχουν μουσική και στίχο που τα έχουν συνθέσει και συγγράψει πνευματικοί δημιουργοί οι οποίοι εκπροσωπούνται από την ΑΕΠΙ. Η άδεια Δημοσίας Εκτέλεσης δεν εξετάζει ποιος ερμηνεύει τα μουσικά έργα, αλλά νομιμοποιεί την χρήση των έργων του ρεπερτορίου των δημιουργών / δικαιούχων μελών της ΑΕΠΙ. Συνεπώς, η έγγραφη άδεια της ΑΕΠΙ είναι απαραίτητη.

Ίσως όλα αυτά να ακούγονται υπεραπλουστευτικά, παράτυπα και άδικα για κάποιους δημιουργούς, αλλά πως να το κάνουμε; υπάρχει και μια μέση λογική και ένα κοινό αίσθημα, που λέει ότι ακόμα και για να κλάσεις σήμερα, πρέπει να πληρώσεις χαράτσι και μάλιστα μεγάλο. Μήπως θα φτάσουμε κάποια στιγμή, να πληρώνουμε δικαιώματα χρήσης, ακόμα και για τον αέρα που αναπνέουμε;

(Σημείωση: Το βίντεο αποτελεί συρραφή επιλεγμένων τμημάτων δύο επιμέρους βίντεο: 1 & 2)

Στον χώρο των μεγάλων εταιρειών, τα πράγματα είναι πολύ πιο τραγικά ή και φαιδρά. Μια φορά κι ένα καιρό ένας νεαρός προγραμματιστής ελεύθερου λογισμικού αγόρασε ένα επώνυμο μουσικό CD για να απολαμβάνει κι αυτός, Sony και καλά, τον κρυστάλλινο ήχο. Το παιδί συμμετείχε στην ανάπτυξη ελεύθερου λογισμικού για αναπαραγωγή και επεξεργασία ήχου και εικόνας. Ο κακός σατανάς έσπρωξε τον ταλαντούχο προγραμματιστή να παρατηρήσει τις ενσωματωμένες στο CD ψηφιακές απαγορεύσεις που περιόριζαν τους χρήστες, κάνοντας αδύνατη (προσωρινά βέβαια...) την αντιγραφή του και την ανάγνωση από μη εξουσιοδοτημένα προγράμματα. Ο περίεργος νεαρός μελέτησε το ακατανόητο binary εκτελέσιμο αρχείο. Του πήρε λίγο χρόνο για να πει με απόλυτη βεβαιότητα πως το λογισμικό αυτό περιείχε τμήματα από τον κώδικα των ελεύθερων έργων

λογισμικού που συμμετείχε.

Πλάκα πλάκα τελικά, πολλοί προγραμματιστές είδαν τμήματα από πολλά προγράμματά τους στο κρυφό λογισμικό που είχαν αυτά τα μουσικά CD. Οι πατέρες αναγνώρισαν τα παιδιά τους. Μόνο που τα παιδιά τους δεν είχαν copyright, είχαν GPL (GNU General Public Licence), την άδεια χρήσης που συνοδεύει το ελεύθερο λογισμικό. Αυτή η άδεια προβλέπει την ελεύθερη αντιγραφή και χρήση για το κοινό, προσφέροντας πάντα και τον κώδικα της εφαρμογής. Προβλέπει επίσης την ελεύθερη τροποποίηση της εφαρμογής από τρίτους καθώς και την ελεύθερη διανομή και χρήση της τροποποιημένης έκδοσης, υπό τον όρο να συνοδεύεται η έκδοση και πάλι με GPL. Η παραβίαση της άδειας πέρασε σε δεύτερη μοίρα, καθώς νωρίτερα η εταιρεία είχε παραδεχθεί πως τα εν λόγω μουσικά CD περιείχαν και κακόβουλο λογισμικό που έβλαπτε την ασφάλεια του υπολογιστή, εκτελούσε χρέη κατασκόπου και απέτρεπε την απεγκατάσταση του..

Για το πώς εξελίχθηκε το copyright στο πέρασμα των χρόνων και για τα ηθικά, κοινωνικά, οικονομικά και πολιτικά ζητήματα που δημιουργεί η σημερινή μορφή του είναι ενδιαφέρον να ακούσουμε τις απόψεις και προτάσεις που εκθέτει ο Αμερικάνος Richard Matthew Stallman, πρωτεργάτης του GNU/Linux project, ιδρυτής του Free Software Foundation και εισηγητής της GNU General Public License (GPL). Στο βίντεο, ο «RMS» μιλάει σε σουηδικό πανεπιστήμιο, το Μάιο του 2007, με θέμα «Copyright vs. Community» (Δικαιώματα Αντιγραφής εναντίον Κοινωνίας). Βρείτε και αφιερώστε 72' για να το δείτε. Αξίζει τον κόπο...